VJP
KÉPESSÉGVIZSGA NÉMET VIZSGAREND SZERINT

I. Általános rendelkezések

(1) A VJP olyan tenyészvizsga, amelyre úgy kell felkészíteni a fiatal kutyákat, hogy természetes vadászati hajlamaik (orrhasználat, csapázási kedv, keresés, vadmegállás és vezethetőség) elbírálhatók legyenek.

A vizsgát az erre vonatkozó törvény értelmében tavasszal, május 1. előtt lehet megrendezni.

A vizsgán az adott naptári év október 1.-hez képest 2 éven belül született kutyák vehetnek részt.

(2) A VJP vizsgán a következők elbírálására kerül sor:

Feladat neve	**Szorzószám**
Meleg nyomkövetés	2
Orrhasználat, orrjóság	2
Keresési mód	1
Vadmegállás	1
Együttműködés a vezetővel	1
Engedelmesség	Nincs
Viselkedés lövésre	Nincs

(3) A következőket kell értékelni:

a.) a munka jellegét (csapahangos, hajtóhangos, kérdéses, néma, fölösleges hangadás) értékelni kell. A hajtóhangos, csapahangos vagy néma munka csak nyúl vagy róka esetében bírálható el. Mivel a tenyésztés és a vadászati felhasználás miatt a hang fontos, elbírálására mindenképpen lehetőséget kell biztosítani.
b.) A más szőrmés vadfaj esetében mutatott hangadást a bírálati lapon fel kell tüntetni, és a vezetőbírónak erről be kell számolni. Amennyiben a kutya egy másik szőrmés vadfajt meglát és azt némán hajtja, ezt szintén fel kell tüntetni a megjegyzések között.
c.) A kutya jellemét és magatartását az egész vizsgára vonatkozóan, átfogóan kell értékelni, rögzíteni és a megfelelő vizsgadokumentumra felvezetni. Ezt a megfelelő tulajdonságok definíciója szerint kell elvégezni.
d.) testi hibák (harapás- és szemhibák, herehiány és egyéb jelentős testi hibák)
e.) egyedi azonosítás (chip vagy tetoválás ellenőrzése)

(4) A kutyákat az egyes feladatok során egyenként kell elbírálni. Minden kutyának több lehetőséget kell kapnia képességei bemutatására.

II. A vizsgafeladatok ismertetése

(1) Meleg nyomkövetés

(a) A meleg nyomkövetést a kutya által felvett csapán kell értékelni. A kutya a meleg nyom követése során nem láthatja a nyulat vagy a rókát. A vezető a kutyát a csapa elején maximum 30 méter hosszan vezetheti pórázon.
(b) A feladat során a csapázókedvet és az akaratot, valamint a csapabiztonságot kell értékelni.
(c) Csapázókedv alatt azt vizsgáljuk, hogy a kutya mennyire dolgozik elszántan és lelkesen, és mennyire marad a csapán, illetve mennyire kitartó az akadályok (talajviszonyok, időjárási körülmények stb.) ellenére. Az akaratot az is jól jelzi, hogy hogyan reagál a kutya arra, ha az általa a munka elején megpillantott nyulat vagy rókát szem elől téveszti: nyugodtan felveszi-e és követi-e a csapát, abbahagyja-e a munkát, illetve rendszer nélkül keresgél.
(d) A csapabiztonság a kutya viselkedésében mutatkozik meg: kívánatos, hogy megfelelően kontrollálja zsákmányszerzési ösztönét a csapázás során, vagyis az esetleges akadályok és nehézségek esetén is nyugodt tempóban, stabilan dolgozzon a csapán, és önállóan végezze munkáját.
(e) A feladat értékelése során a találni akarást, a csapabiztonságot, a csapa nehézségét és a csapa hosszát is figyelembe kell venni. Az a kutya, amely (hosszú csapa esetén is) az első nehézség esetén abbahagyja a munkát, erre a feladatra nem kaphat „nagyon jó” minősítést.
(f) A csapamunkának a csapa teljes hosszán láthatónak kell lennie.

(2) Orrhasználat, orrjóság

a) A finom orrú kutya gyakran talál vadat, szélesen keres, röviden jelzi a szagnyomokat, illetve alkalmanként a kistestű vadmadarak szagnyomát is.
b) A csapamunka során figyelni kell a kutya reakcióját a szagnyom elveszítése, a csapák kereszteződése, illetve a csapa újbóli felvétele során.
c) Ezek megfigyelésével alakítható ki a teljes munkára vonatkozó jellemzés.

(3) Keresési mód

A keresési mód elbírálása során a találni akarás a legfontosabb. A keresés legyen egyenletes tempójú, kellően széles, élénk, kitartó és a talajviszonyokhoz igazodó. A vizsgán nem követelmény a kiforrott keresési stílus. A túlnyomórészt ügetésben kereső kutya legfeljebb „jó” (7 pont) minősítést kaphat.

(4) Vadmegállás

a.) A feladat során a kutyának meg kell állnia a megtalált vadat. A szilárd és kitartó állás nem követelmény. Ha a madár nem bújik meg és nem tart ki a rejtekhelyén, akkor az ebből fakadó helyzet nehézségét figyelembe kell venni. Nem hiba, ha a kutya a madár megmozdulására beugrik. A vadat tagadó kutyát a vizsgáról ki kell zárni.
b.) A szárnyas és a szőrmés vad megállása egymással egyenértékű.
Kistestű vadmadár megállása kivételes esetben az értékelés részét képezheti.

(5) Együttműködés a vezetővel és engedelmesség

a.) Együttműködés alatt azt értjük, hogy a kutya kapcsolatot tart vezetőjével. Ez többek között abban mutatkozik meg, hogy a kutya szemkontaktust tart vezetőjével a póráz fel- és lecsatolása, keresés, valamint vadmegállás közben, és abban az esetben is keresi a kapcsolatot vezetőjével, amikor nagyobb távolságra dolgozik tőle. Értékelni kell azt is, hogy a kutya hogyan viselkedik a vad követése során: törekszik-e a vezetőhöz való visszatérésre, vagy kihasználja a lehetőséget a vad önálló űzésére.
b.) Az engedelmességet az egész vizsga során kell értékelni. Az engedelmességet csak szövegesen (nagyon jó, jó, megfelelő, nem megfelelő) értékeljük, pontszám nem tartozik hozzá. Az engedelmesség elbírálása során az irányíthatóságot vizsgáljuk, valamint azt, hogy a kutya teljesíti-e vezetője parancsait (sípszó és/vagy vezényszó). A vaddal való érintkezés során az engedelmesség nem követelmény. Az a kutya, amely folyamatosan megtagadja vezetője parancsait, lehetetlenné teszi saját munkája elbírálását és az egész vizsga menetét zavarja, „nem megfelelő" minősítést kap, és a vizsgát nem folytathatja, arról ki kell zárni.

(6) Viselkedés lövésre

A lövésállóság vizsgálata során a vezető legalább 2 lövést ad le sörétes fegyverrel minimum 20 másodperc különbséggel, miközben kutyája lőtávolságban a közelben keres. Ha a kutya lövést követő viselkedése nem bírálható el egyértelműen, a lövésállóság vizsgálatát legkorábban 30 perc elteltével meg kell ismételni. A lövésállóság vizsgálata nem ismételhető meg abban az esetben, ha a kutya egyértelmű viselkedést tanúsított a lövést követően.

A lövésállóság mezei keresés közben végzett vizsgálata során a kutya többféleképpen (pozitív/negatív módon) reagálhat a lövésre. A kutya viselkedése a következő jelzők valamelyikével jellemezhető:

- Lövésálló
- Enyhén lövésérzékeny
- Lövésérzékeny
- Erősen lövésérzékeny
- Lövésfélő

a.) Lövésálló: az a kutya, amely semmilyen negatív reakciót (félelem/idegesség) sem mutat a lövésre, és munkáját változatlan lelkesedéssel végzi.
b.) Enyhén lövésérzékeny: az a kutya, amely a lövésre kissé megijed, de a munkát (a keresést) ettől még folytatja.
c.) Lövésérzékeny: az a kutya, amely a lövés után a félelem jeleit mutatja, vezetőjéhez menekül, vagy abbahagyja a munkát (a keresést), azonban azt egy percen belül folytatja. A keresés szélességét és tempóját a lövés negatívan befolyásolja.
d.) Erősen lövésérzékeny: az a kutya, amely a lövés után a félelem jeleit mutatja, vezetőjéhez menekül, vagy abbahagyja a munkát (a keresést), és azt csak egy percen túl folytatja. A keresés szélességét és tempóját a lövés negatívan befolyásolja.
e.) Lövésfélő: az a kutya, amely nem vezetőjéhez menekül, hanem elfut, vezetőjének nem engedelmeskedik és a munkát nem hajlandó folytatni.
f.) Az erősen lövésérzékeny és lövésfélő kutyák a vizsgafeladatokat folytathatják, de a vizsgát nem teljesíthetik sikerrel.

g.) Ha egy kutya nem vagy nem kellő távolságra (lőtávolságra) távolodik el a vezető fegyverétől, a vizsgafeladat nem tekinthető teljesítettnek. Ugyanez vonatkozik azokra a kutyákra, amelyek nem mutatják a félelem jeleit, de a munkát nem folytatják az első lövés leadását követően. Ezekben az esetekben a kutyák nem teljesíthetik sikerrel a vizsgát. Kétség esetén a vizsgafeladat legalább 30 perc elteltével megismételhető.

(7) A kutya természetének értékelése

A kutya természetének, jellemének és magatartásának értékelése a vizsgaszabályzat mellékletében meghatározottak szerint történik.

III. A vizsga lebonyolítása

(1) A minimálisan elvárt és a kívánatos teljesítmény meghatározása

a.) A vizsgaszabályzat a minimálisan elvárt, valamint a kívánatos teljesítményt tartalmazza.
b.) A minimálisan elvárt teljesítményt a vizsga teljes egésze, azaz minden feladat során meg kell követelni. Az a kutya, amelyik a minimálisan elvárt teljesítményt nem mutatja fel, az adott feladatra kizárólag „elégtelen” (0 pont) értékelést kaphat.
c.) A kívánatosnál gyengébb teljesítmény felmutatása esetén a feladatot ennek megfelelően kell értékelni.

(2) Minősítések és pontszámok

a.) A bíró a feladat elvégzését követően értékeli az egyes kutyákat. Mivel a fiatal kutyák ösztönös képességei különböző körülmények között különbözőképpen mutatkoznak meg, az összbenyomást a kutya korának és képzettségi szintjének figyelembe vételével kell kialakítani. Ezt követően kerülhet sor a feladat pontokkal való értékelésére.

b.) A kutyák csak akkor teljesíthetik a vizsgát, ha minden feladatnál legalább „elégséges” (3 pont) értékelést kaptak.

c.) Tenyészvizsgán a kutyák küllemi értékelést nem kapnak, de az esetleges felépítési hibákat a bírálati lapra fel kell jegyezni.

d.) A tenyészvizsgák során adott 11 ill. 12 pontos egységes értékelés magyarázata

A 12 pontos értékelési rendszer lényege, hogy differenciált, lehetőleg egységes értékelés révén pontos és hiteles képet kapjunk a kutyák teljesítményéről, és kiválaszthassuk a tenyésztés szempontjából legkívánatosabb egyedeket. A tenyésztés és az öröklés szempontjából fontos „kiváló” (12 pont), illetve „nagyon jó” (11 pont) értékelést a vizsgaszabályzat, valamint a tenyésztési és öröklődési elvek szelleme értelmében kizárólag a valóban kiváló, illetve átlagon felül „nagyon jó” képességekkel rendelkező kutyák kaphatnak.

„Kiváló” (12 pont) osztályzat kizárólag abban az esetben adható, ha a kutya legalább még egy csapamunkára „nagyon jó” (legalább 10 pontos) osztályzatot kapott. Ha azonban a kutya egy korábbi vagy egy későbbi csapamunkánál rosszabb értékelést kap, nem kaphat 12 pontos értékelést.

A „nagyon jó” minősítéshez három szint tartozik; a 10 pontos osztályzatot szerző kutyák a vizsga ezen szabályzatban rögzített követelményeit megfelelően teljesítik. 11 pontos osztályzathoz a kutyának a követelményeket meghaladó teljesítményt kell nyújtania.

A 11 pontos osztályzathoz a kutyának legalább még egy csapamunkánál „nagyon jó” értékelést kell kapnia. Ha a kutya egy másik csapamunkánál a „nagyon jó” értékelésnél gyengébb minősítést szerez, nem kaphat 11 pontos értékelést.

A több alkalommal 10 pontos értékelést szerzett viselkedésre nem adható 11 pontos értékelés.

Meleg nyomkövetés: kiváló, azaz 12 pontos minősítés

Erre a feladatra kizárólag abban az esetben adható 12 pontos értékelés, ha a kutya a nehezítő tényezők (pl. szárazság, erős szél, kopár talaj, utak, vizesárkok), valamint a csapa keletkezési idejének alapján nehéznek minősülő csapát a csapa nehézségével arányban álló távolságon koncentrált munkával követ, és legalább még egy alkalommal ugyanilyen színvonalú, legalább 10 ponttal értékelhető munkát teljesít. Amennyiben a vizsga során a kutya más értékelhető csapamunkára kevesebb mint 10 pontot kap, nem kaphat 12 pontos minősítést.

Meleg nyomkövetés: nagyon jó, azaz 11 pontos minősítés

11 pontos értékelést csak az a kutya kaphat, amely valóban koncentrált, szenvedélyes és magabiztos, a váltakozó talajviszonyokhoz igazodó munkát mutat be, amelynek hossza arányban áll a nehezítő tényezőkkel. A kutya abban az esetben kaphat 11 pontot a feladatra, ha átlagon felüli képességeit legalább még egy csapamunka alkalmával bizonyítja, amelyre legalább „nagyon jó” minősítést kap. Amennyiben a kutya a vizsga során ennél kedvezőtlenebb értékelést kap, nem szerezhet 11 pontos minősítést.

Orrhasználat, orrjóság: kiváló, azaz 12 pontos minősítés

12 pontos értékelést kizárólag rendkívüli, kimagasló orrhasználatot mutató kutya kaphat. A különböző vadfajok, madarak, régi csapák stb. észlelése a jó orrhasználatról tanúskodik. A kiváló orrhasználatot a kutyának több alkalommal tanúsítania kell.

Orrhasználat, orrjóság : nagyon jó, azaz 11 pontos minősítés

11 pontos értékelést csak az a kutya kaphat, amely a mezőn több alkalommal is kiemelkedő orrhasználatot mutat.

Keresési mód : nagyon jó, azaz 11 pontos minősítés

11 pont csak abban az esetben adható, ha a kutya jó tempóban, fegyelmezetten, és kitartóan keres, és egyértelműen látszik rajta, hogy vadat akar találni. Ezeket a képességeket több keresés során, megfelelő időtartamon keresztül és folyamatosan mutatnia kell.

Vadmegállás: nagyon jó, azaz 11 pontos minősítés

Nagyon jó (10 pontos) értékelés abban az esetben adható, ha a kutya minden, az orrával észlelt mozdulatlan vadat (szárnyasvad, nyúl) mindaddig állja, amíg vezetője nyugodt tempóban mögé nem ér (HZP őszi tenyészvizsgán), és a kutyát a vadról le nem veszi, illetve mindaddig, amíg a vad fedezékét el nem hagyja. Ennél magasabb értékelés (11 pont) csak abban az esetben adható, ha a vad nem mozdulatlan, és a kutya ráhúzást, valamint utánhúzást mutat be a vadmegállás kapcsán. A

kiemelkedő vadmegállási képességet a kutyának még egy alkalommal be kell mutatnia „nagyon jó” értékeléssel. Ha a kutya a vizsga során a „nagyon jó”-nál kedvezőtlenebb minősítéssel mutat be egy vadmegállást, nem kaphat 11 pontot a feladatra.

Együttműködés a vezetővel: nagyon jó, azaz 11 pontos minősítés

11 pont csak abban az esetben adható, ha a kutya a teljes munka során, jelentősebb távolságról is folyamatosan szoros kapcsolatot tart vezetőjével, és szorosan együttműködik vele.

e.) A bíró a munkafolyamatok során jegyzeteket készít a kutyákról. Ezekben feljegyzi azt is, hogy a kutya hányszor találkozott vaddal, milyen gyakran dolgozott meleg nyúlnyomon, a meleg nyúlnyom milyen hosszú volt, és milyen tényezők nehezítették annak kidolgozását.

f.) Az egyes minősítések és a nekik megfelelő pontrendszer

kitűnő	12 pont
nagyon jó	11 pont 10 pont 9 pont
jó	8 pont 7 pont 6 pont
elégséges	5 pont 4 pont 3 pont
elégtelen	2 pont 1 pont 0 pont
nem vizsgált	-

g.) Figyelembe kell venni, hogy a sima „nagyon jó” minősítés 10 pontot, a sima „jó” minősítés 7 pontot, a sima „elégséges” minősítés pedig 4 pontot jelent. A 11 pont több, mint egy sima „nagyon jó”, ezért csak abban az esetben adható ki, ha a kutya az adott feladat során több alkalommal is kiemelkedő teljesítményt nyújtott.

h.)„Kitűnő” (12 pontos) értékelés csak valóban kiemelkedő munka esetén adható, amelyet a kutya nehezítő körülmények között mutatott be; lásd a 11 és a 12 pont kiadására vonatkozó részt.

i.) 12 pontos értékelés kizárólag a meleg nyomkövetésre és az orrhasználat, orrjóságra adható.

j.) A csoportvezető bíró a csoportban lévő bírók értékeléséből átlagot számít. Amennyiben az átlag nem egész szám, kerekíteni kell (0,5 alatt lefelé, 0,5 esetén vagy felette felfelé).

MELLÉKLET A KUTYÁK TERMÉSZETÉNEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Munkakutyáink képességeinek és teljesítményének értékelése mellett a természetük, jellemük, viselkedésük értékelése és annak dokumentálása ugyanolyan jelentőséggel bír – a stabil idegrendszerű, szilárd jellemű kutyák különösen kívánatosak a tenyésztés szempontjából. A bírók felelőssége kiemelten nagy ezen a téren.

A kutyák jellemét a vizsga teljes egésze alatt (beleértve a chipleolvasást, valamint a fog- és herevizsgálatot is) tanúsított viselkedésük alapján kell megfigyelni, megítélni, majd az értékelést a vizsgalapra rávezetni.

Fel kell jegyezni a félelem, az ijedősség és az agresszivitás emberek és más kutyák iránt tanúsított minden formáját, és ugyanez vonatkozik az idegességre és a túlfűtöttségre, valamint a munka iránt tanúsított érdektelenségre.

Ugyanígy fel kell jegyezni a pozitív tulajdonságokat is, pl. nyugodtság, kiegyensúlyozottság, jó szocializáció.

Nem teljesíthetik a vizsgát azok a kutyák, amelyek fog- vagy herevizsgálata a kutya félőssége vagy agresszivitása miatt nem lehetséges, és ugyanez vonatkozik az emberi kéztől és/vagy a vadtól félő kutyákra is. Az agresszív kutyákat a vizsgáról ki kell zárni.

A kutyák természetét az alábbiak szerint kell meghatározni, egy-egy tulajdonságnál több jellemző is választható:

Vérmérséklet

a.) érdektelenséget mutató/flegmatikus
b.) nyugodt/kiegyensúlyozott
c.) élénk/temperamentumos
d.) nyugtalan/ideges/túlfűtött

Magabiztosság

e.) magabiztos
f.) ijedős/bizonytalan
g.) félős

Szocializáltság

h.) jól szocializált/összeférhető
i.) emberekkel agresszív
j.) más kutyákkal agresszív

Egyéb

k.) emberi kéztől fél
l.) vadtól fél

Vérmérséklet

a.) érdektelenséget mutató/flegmatikus

Azokat a kutyákat tekinthetjük érdektelennek vagy flegmatikusnak, amelyeket sem a vad látványa, sem annak szaga nem hoz izgalomba, és nem mutatnak semmiféle szenvedélyt.

b.) nyugodt/kiegyensúlyozott

A nyugodt, kiegyensúlyozott kutyák érdeklődnek környezetük iránt, munkájukat azonban fegyelmezetten, összpontosítva, idegeskedés nélkül végzik. A vad látványa, illetve annak szaga izgalomba hozza őket. Pórázon nyugodtan várakoznak vezetőjük mellett, nem szűkölnek, nem nyüszítenek.

c.) élénk/temperamentumos

Az élénk, temperamentumos kutyák erőteljesen reagálnak a környezet eseményeire. A munkák közötti szünetekben, várakozás közben is izgatottak, és mozgásban szeretnének maradni. A vad megpillantása, illetve szagának megőrzése erőteljes izgalomba hozza őket. Pórázon azonban a vezető szóbeli parancsára vagy rövid érintésének hatására nyugodtan várakoznak, nem szűkölnek, nem nyüszítenek.

d.) nyugtalan/ideges/túlfűtött

A nyugtalan, ideges, túlfűtött kutyáknál a környezetből eredő kisebb ingerek is nagy izgalmat váltanak ki. A nyugtalanság és az idegesség lihegésben, nyáladzásban, szűkölésben és hangadásban nyilvánulhat meg. A kutya nem tud összpontosítani munkájára, folyamatos izgalomban van. A munkák közötti szünetekben, várakozás közben sem nyugszanak meg. A vad megpillantása, illetve szagának megőrzése, sőt gyakran más dolgozó kutyák látványa is erőteljes izgalomba hozza őket. Pórázon a vezető szóbeli parancsára vagy rövid érintésének hatására sem várakoznak nyugodtan, folyamatosan szűkölnek és nyüszítenek.

Magabiztosság

e.) magabiztos

A magabiztos kutyák a vizsgán előforduló helyzeteket kizökkenés nélkül, önállóan és öntudatosan kezelik.

f.) ijedős/bizonytalan

Az ijedős és bizonytalan kutyák a vizsgán hirtelen és váratlanul előforduló, szokatlan helyzeteket nem tudják önállóan és öntudatosan megoldani, de rövid hozzászokást követően, illetve a vezető támogatásának hatására újból magabiztosan és bizonytalankodás nélkül tudják folytatni munkájukat.

g.) félős

A félős kutyák bizonyos mértékű környezeti ingerek hatására annyira elbizonytalanodnak és megijednek, hogy abbahagyják a munkát, és rövid hozzászokással sem, illetve a vezető támogatásának hatására sem tudják magabiztosan és bizonytalankodás nélkül folytatni munkájukat.

Szocializáltság

h.) jól szocializált/összeférhető

A jól szocializált kutyák más kutyákkal és emberekkel semleges helyzetben az agresszió semmilyen jelét sem mutatják.

i.) emberekkel agresszív

Azok a kutyák, amelyek a velük semlegesen vagy barátságosan viselkedő emberekkel szemben agresszívan lépnek fel, agresszívnak tekintendők. Ide tartoznak azok a kutyák is, amelyek előzmény nélkül embert harapnak (illetve erre kísérletet tesznek). Ezek a kutyák harapósnak tekintendők.

j.) kutyákkal agresszív

Azok a kutyák, amelyek a velük semlegesen vagy barátságosan viselkedő kutyákkal szemben agresszívan lépnek fel, agresszívnak tekintendők. Ide tartoznak azok a kutyák is, amelyek előzmény nélkül egy másik kutyát megharapnak (illetve erre kísérletet tesznek).

Egyéb

k.) emberi kéztől fél

Azok a kutyák tartoznak ide, amelyek saját vezetőjüktől félnek, és nem viselik el annak érintését, illetve vezetőjük közeledésének hatására félősen elhúzódnak. Ez főként pórázra véve mutatkozik meg.

l.) vadtól fél

Ide tartoznak azok a kutyák, amelyek élő vaddal szemben a félelem jeleit mutatják, és/vagy a vadat tagadják. Mivel lőtt vad esetében mindez kiképzési hiba következménye is lehet, a vadtól való félelmet kizárólag élő vaddal kapcsolatban bírálhatjuk el.